

Archeologienota
Ternat – August De Feyterstraat

Natasja Reyns

Bornem
2024

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2024/12.807/3

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	8
2.3.3	Werkwijze	9
2.4	Assessmentrapport	11
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	11
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	18
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	22
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	23
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	24
3	Samenvatting	26
4	Bibliografie	27
4.1	Publicaties	27
4.2	Websites	27
5	Bijlagen	28
5.1	Archeologische periodes	28

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

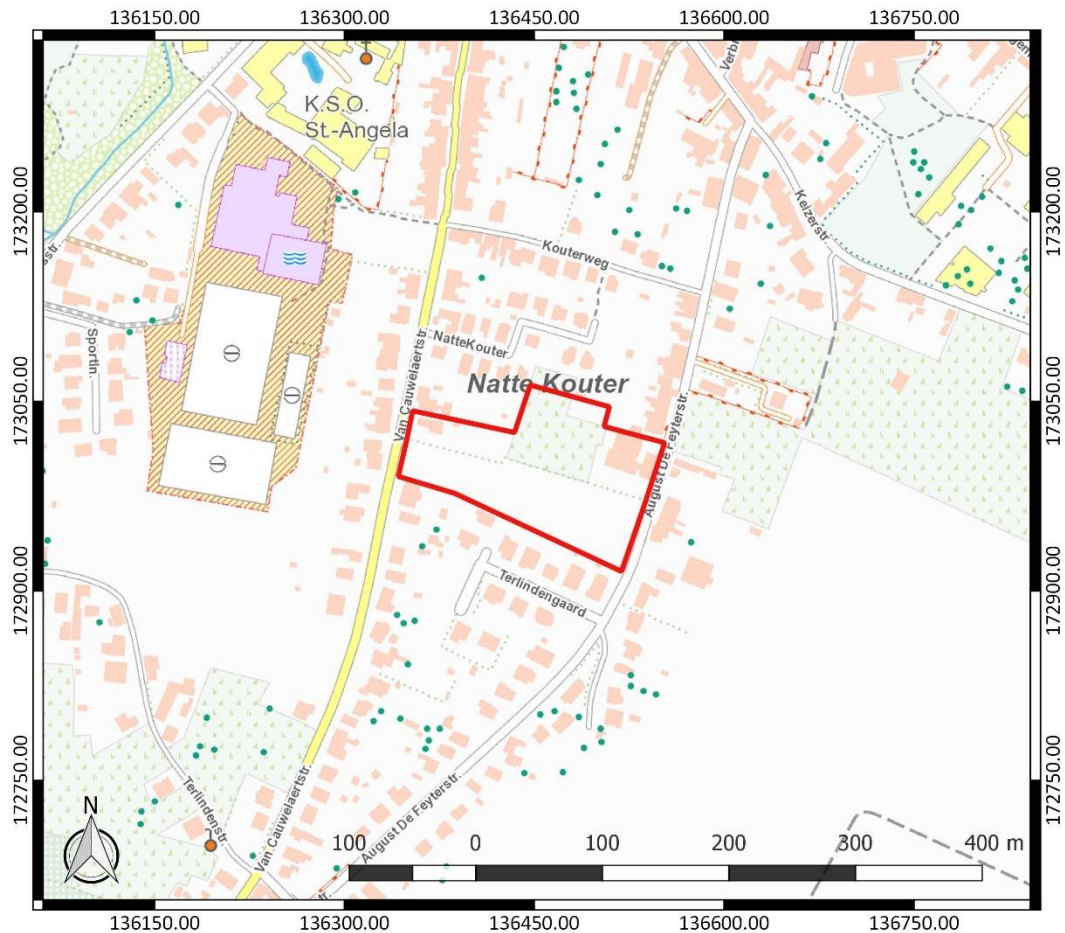
² <https://geo.onroenderfgoed.be>

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Ternat, Afdeling 1, sectie E, nummers 131E, 134A, 136D, 136E, 136F, 139G, 139H

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 16.780 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 02/11/2021 – 08/01/2024

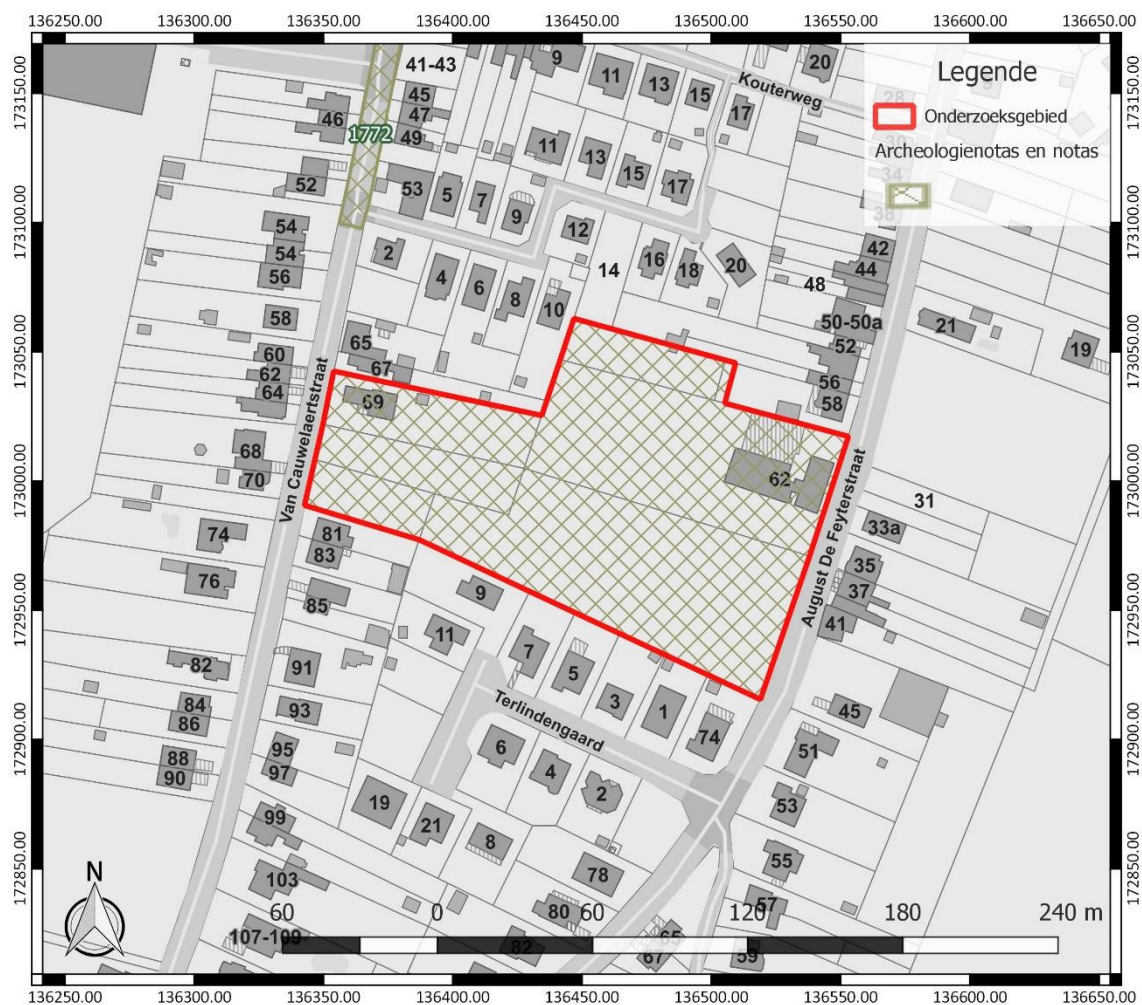
Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, grasland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Voor het onderzoeksgebied werden in het verleden reeds twee archeologienota's opgesteld: ID 21666 en 23200.³ Omwille van beperkte wijzigingen aan de geplande werken, diende een nieuwe archeologienota opgemaakt te worden.

³ Reyns 2022a; Reyns 2022b

Figuur 3: Weergave van de archeologienota die eerder opgemaakt werd voor het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.3 Onderzoeksopdracht

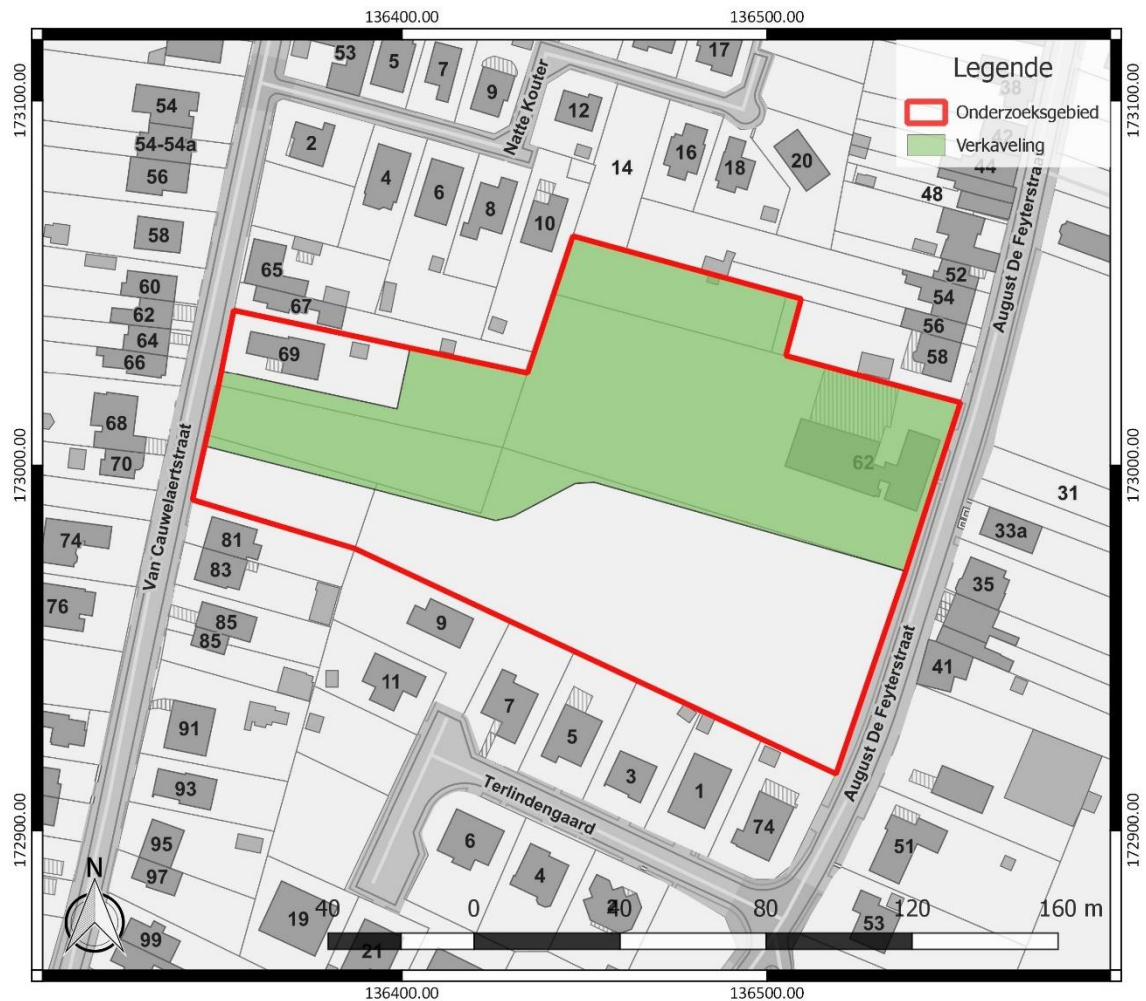
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: de woning Van Cauwelaerstraat nr. 69 blijft behouden. Een zone van ca. 9165 m² wordt verkaveld. Enkel in deze zone worden in het kader van de geplande werken bodemingrepen gepland.

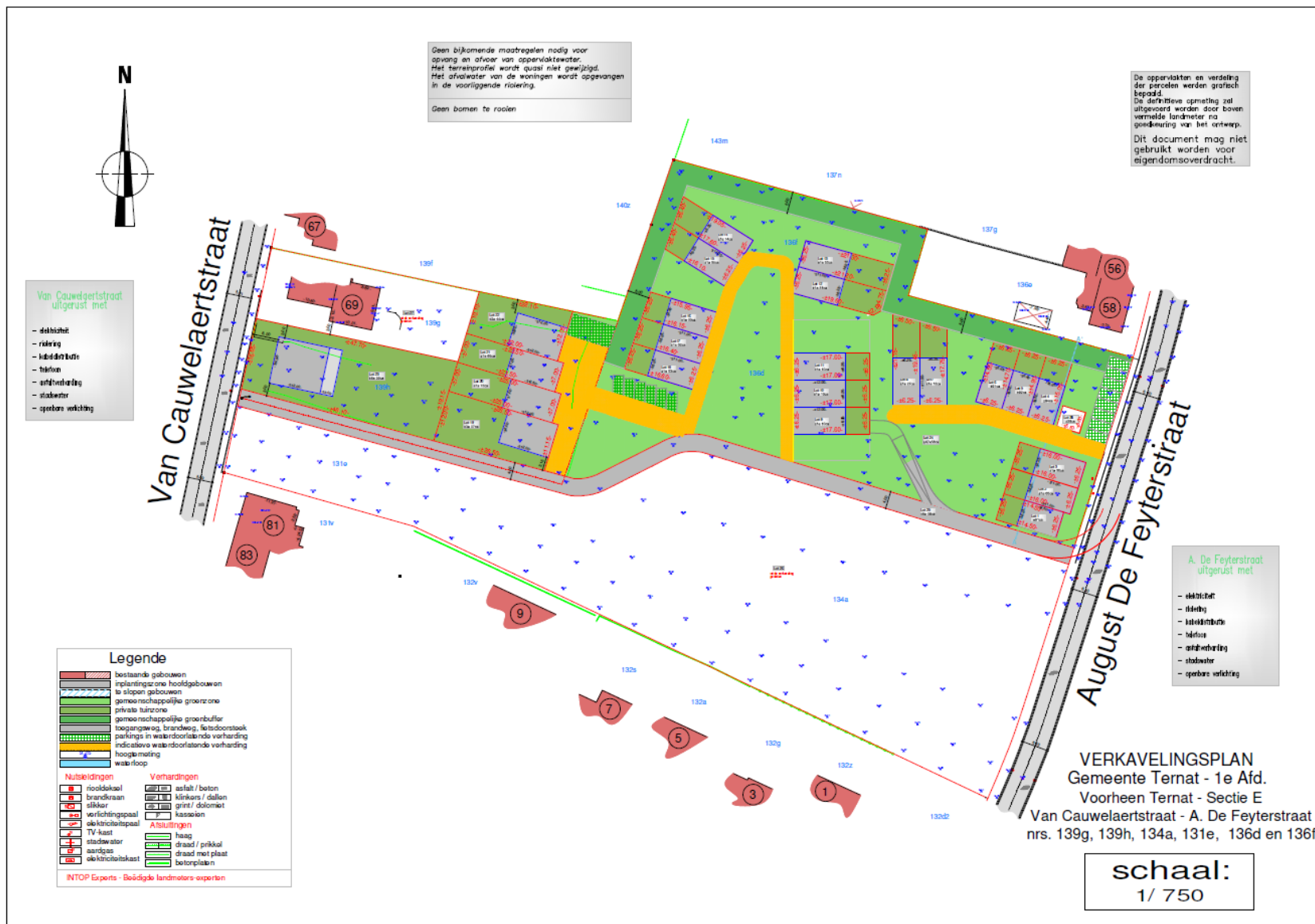
Figuur 4: Aanduiding van de zone waar bodemingrepen gepland worden, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

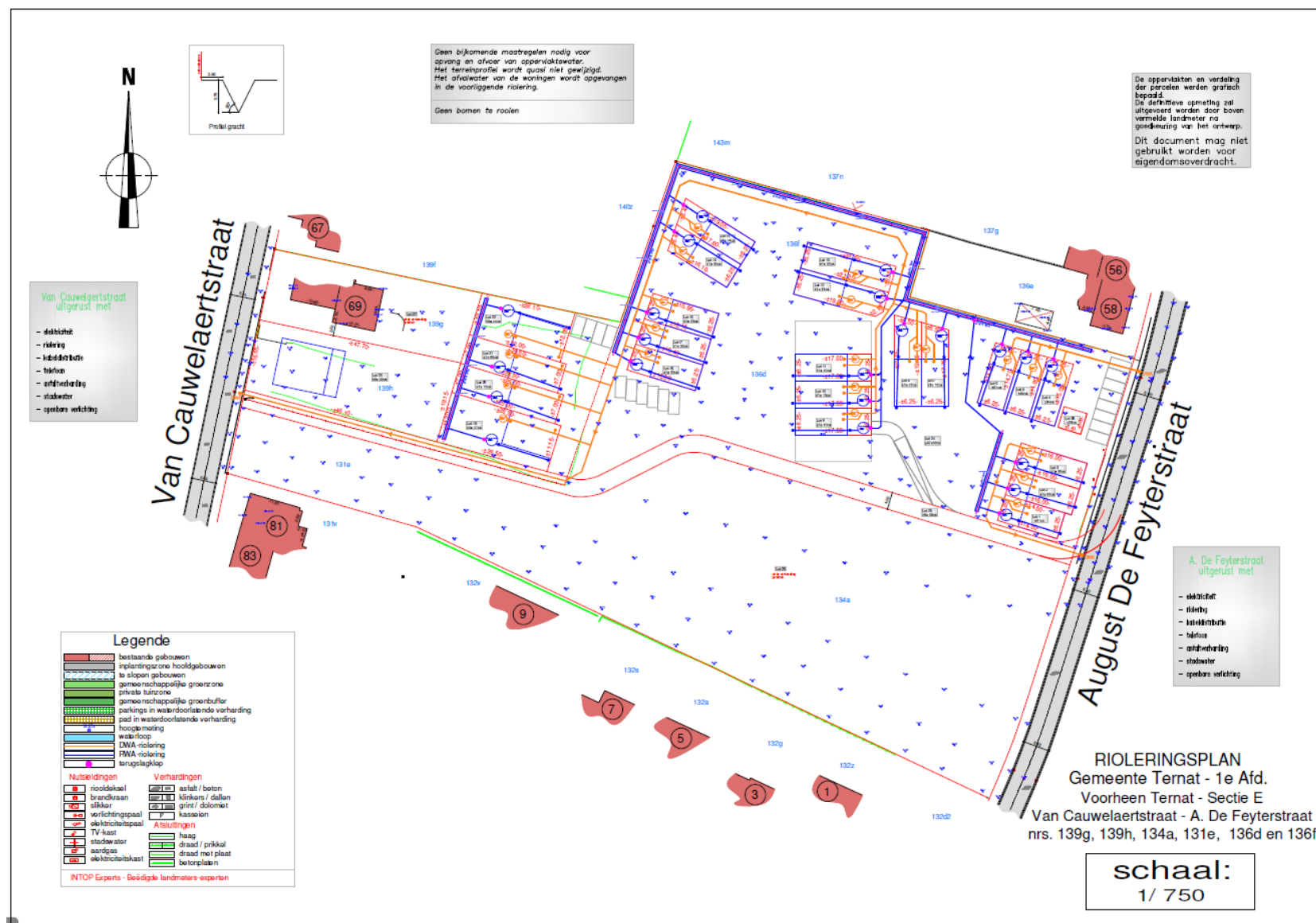
Op het terrein wordt een verkaveling en een groepswoningbouwproject gerealiseerd, bestaande uit 23 loten voor eengezinswoningen en de aanleg van wegenis (Figuur 3). Voor aanvang van de werken wordt de bestaande bebouwing in het noordoosten van het terrein gesloopt. Nutsleidingen worden aangelegd langs en onder de wegenis.

De aanleg van woningen, wegenis en omgevingsaanleg betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm diepte. Ook wordt voorzien in ondergronds parkeren. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringdiepte. De exacte contour en verstoringdiepte van de kelderverdieping liggen nog niet vast.

Elke woning wordt voorzien van een regenwaterput en een septische put. Die kennen plaatselijk een verstoringdiepte die oploopt tot maximaal ca. 3,20 m. Verder wordt riolering aangelegd en worden buffergrachten voorzien. De verstoringdiepte van de riolering ligt nog niet vast. De verstoringdiepte van de buffergrachten bedraagt wellicht ca. 60 cm.

Figuur 5: Ontwerpplan

Figuur 6: Grondplan riolering

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuiden van het centrum van Ternat, tussen de Van Cauwelaerststraat in het westen, de August De Feyterstraat in het oosten en de Terlindengaard in het zuiden (Figuur 7). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden. Hydrografisch behoort het tot het Denderbekken. Ten westen van het onderzoeksgebied stroomt de Wasboordbeek. Ten noorden vinden we de Keurebeek en de Steenvoordbeek en ten oosten is de Terlindenbeek nog te vermelden (Figuur 9).

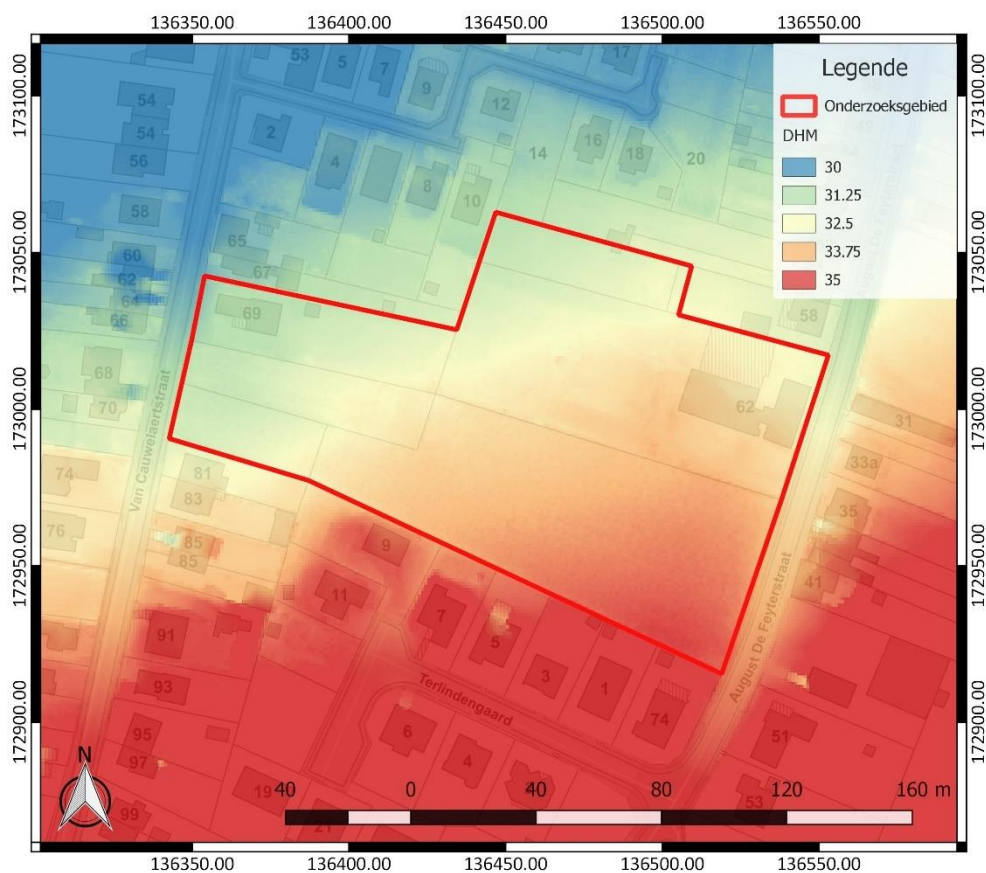
Het reliëf wordt in Ternat sterk bepaald door de beekvalleien. De meeste beken vloeien in noordoostelijke of in zuidwestelijke richting en hebben plaatselijk diep ingesneden, asymmetrische zijdalén.⁴ Het sterk golvend tot heuvelachtig reliëf in deze streek behoort tot het type van de Brabantse glooiingen.⁵ Het terrein kent een hoogte van 31 tot 35 m TAW (Figuur 10). Het helt sterk af in noordwestelijke richting.

⁴ Louis 1957, 11

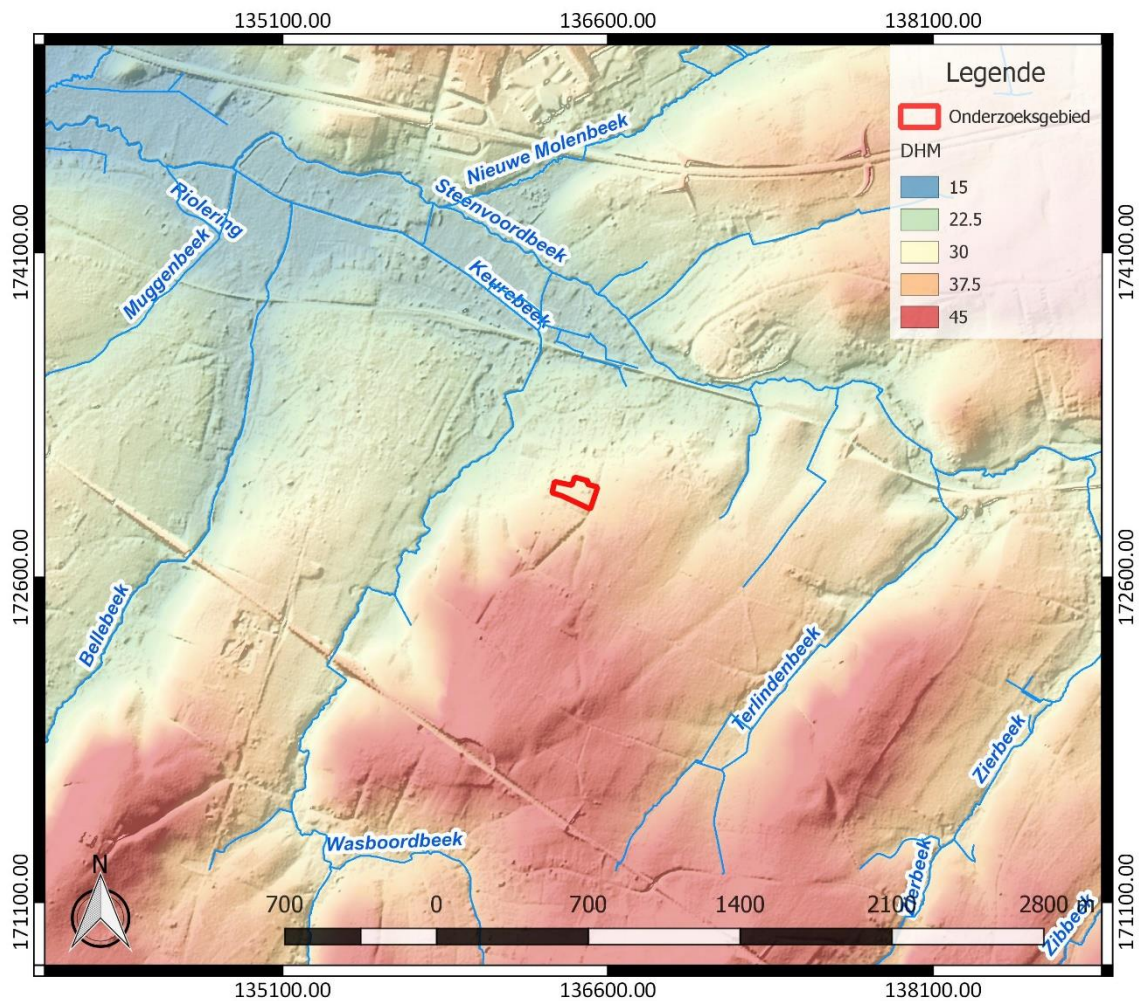
⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Arrondissement Halle-Vilvoorde [online], <https://id.erfgoed.net/themas/16210> (geraadpleegd op 4 november 2021)

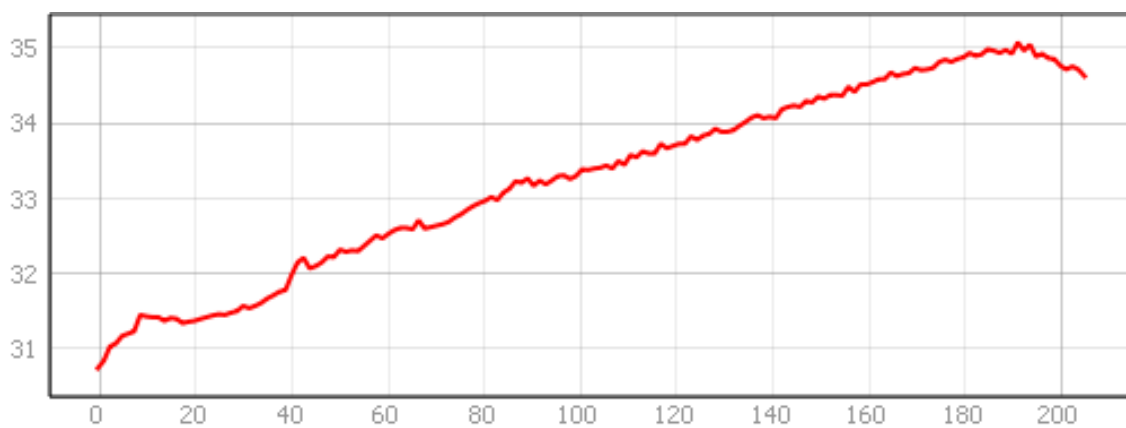
Figuur 7: Luchtfoto van 2022 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

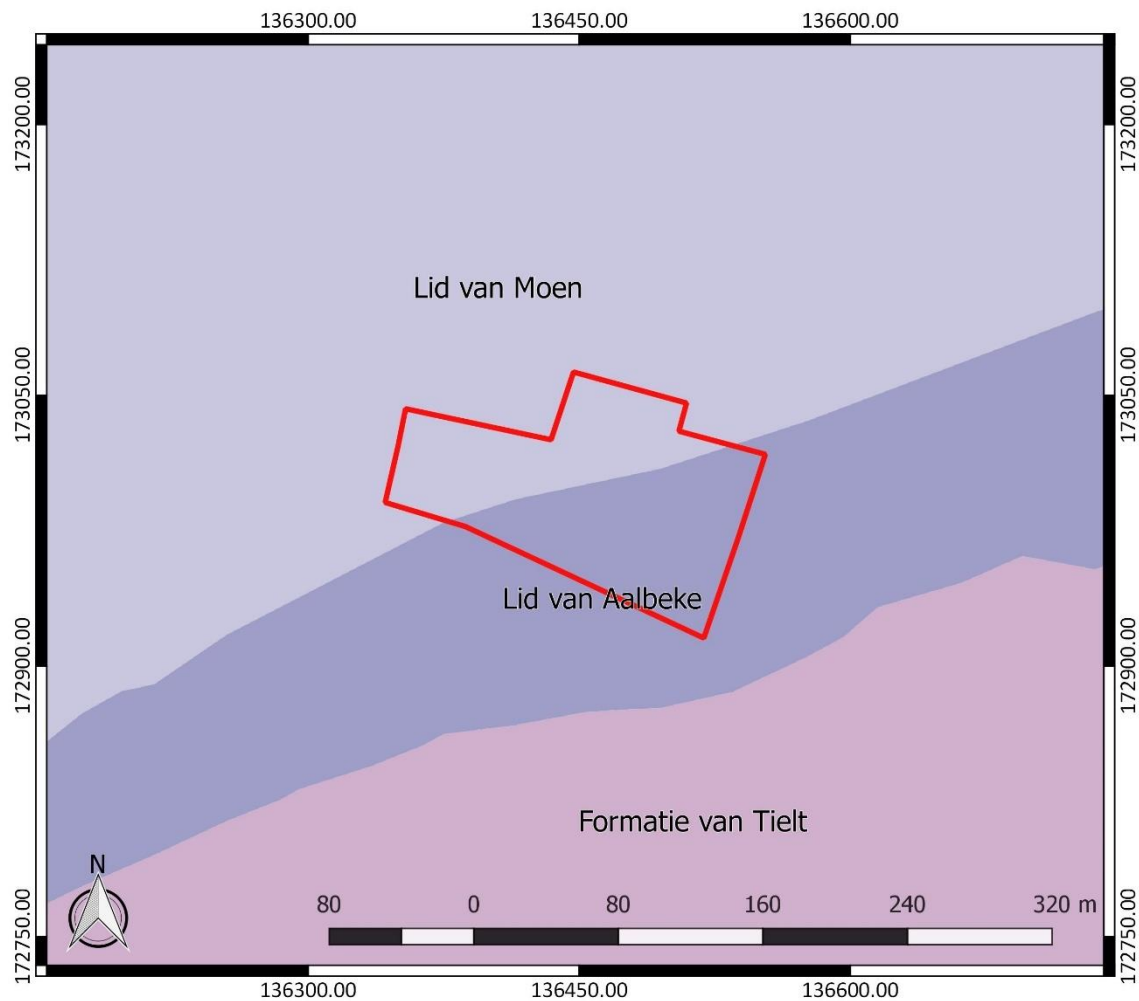
Figuur 8: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 9: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 10: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

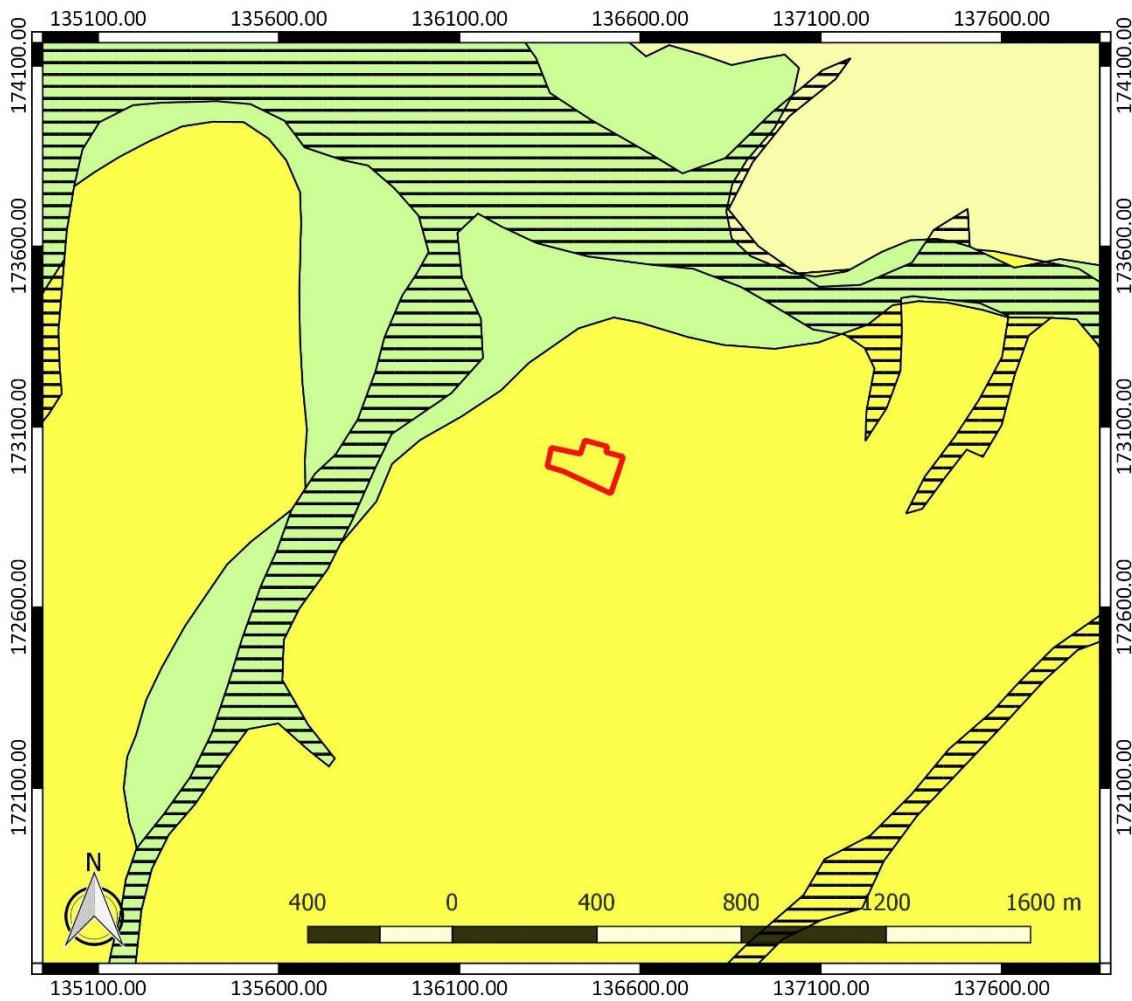
Figuur 11: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 11) bestaat in het noorden uit het Lid van Moen. Dit wordt gekenmerkt door grijze klei tot silt die kleihoudend is en kleilagen en *Nummulites planulatus* bevat. Het zuiden van het onderzoeksgebied wordt gekenmerkt door het Lid van Aalbeke, dat bestaat uit donkergrijze tot blauwe klei die glimmers bevat. Nog verder naar het zuiden evolueert de tertiaire ondergrond naar de Formatie van Tielt die bestaat uit grijsgroen zeer fijn zand tot silt die kleihoudend is.⁶

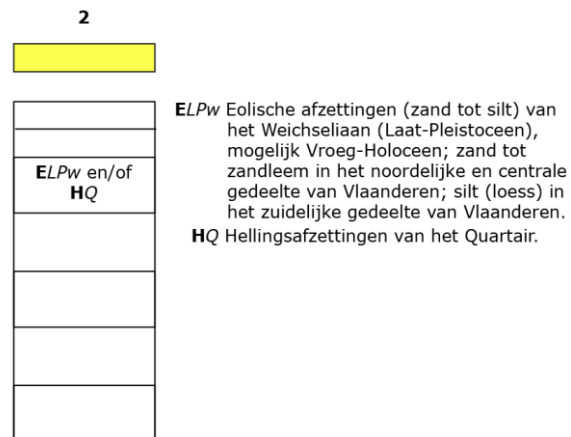
De quartairgeologische kaart (Figuur 12) geeft aan dat in het noordwesten van het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁷ Op de kaart zijn de beekvalleien in de omgeving van het onderzoeksgebied duidelijk te herkennen.

⁶ www.geopunt.be/kaart

⁷ www.geopunt.be/kaart

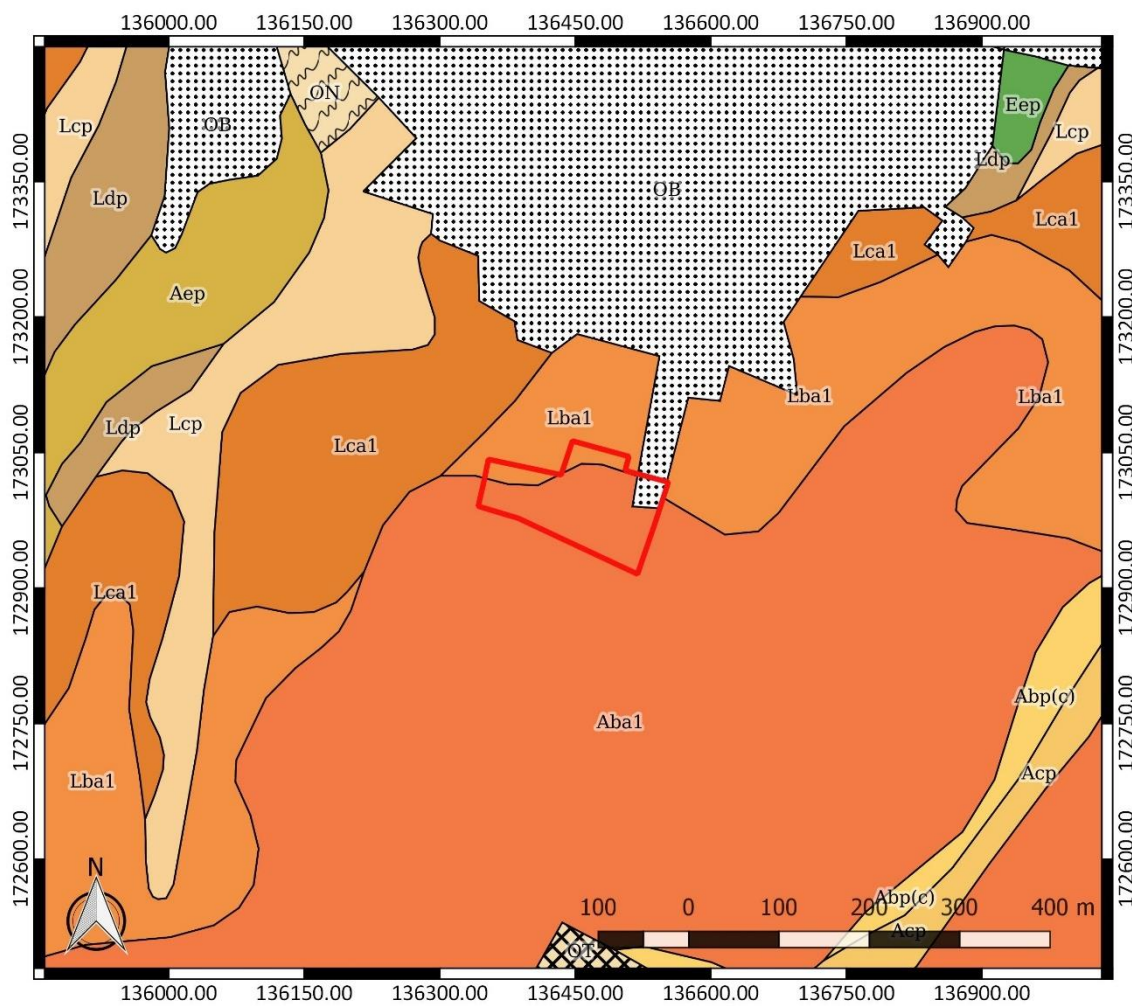
Figuur 12: Quartairegeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 13: Legende bij de quartairegeologische kaart (www.geopunt.be)

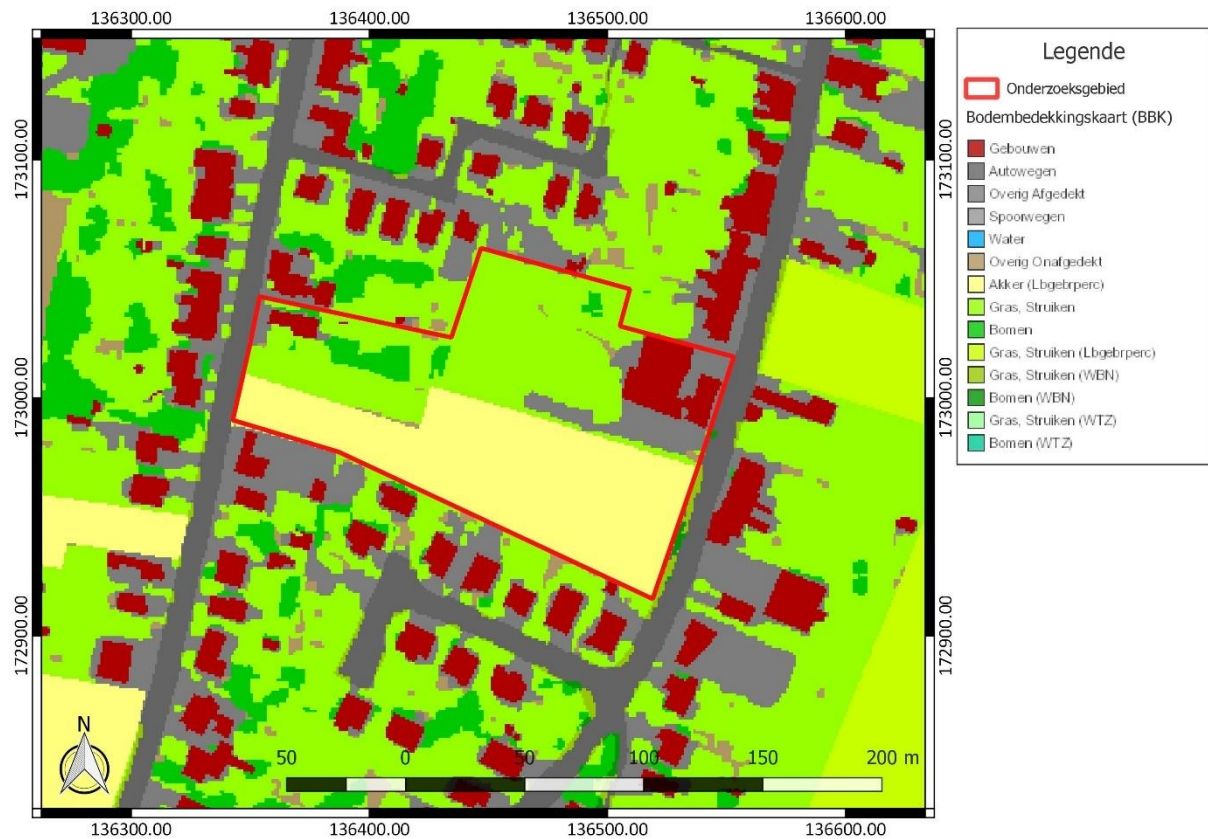
De bodemkaart (Figuur 14) situeert het onderzoeksgebied grotendeels ter hoogte van een droge leembodem met textuur B horizont of met weinig duidelijke kleur B horizont en een A horizont van minder dan 40 cm. Naar het noorden toe evolueert de bodem volgens de bodemkaart naar een droge zandleembodem met textuur B horizont of met weinig duidelijke kleur B horizont en een A horizont van minder dan 40 cm. Op iets grotere afstand ten noorden en ten westen vinden we op de kaart een matig droge zandleembodem met textuur B horizont of met weinig duidelijke kleur B horizont en een A horizont van minder dan 40 cm. Het is duidelijk dat de bodem natter wordt naar

het noorden en het westen toe, omdat deze terreinen dicht bij de waterlopen liggen die we hoger toegelicht hebben.

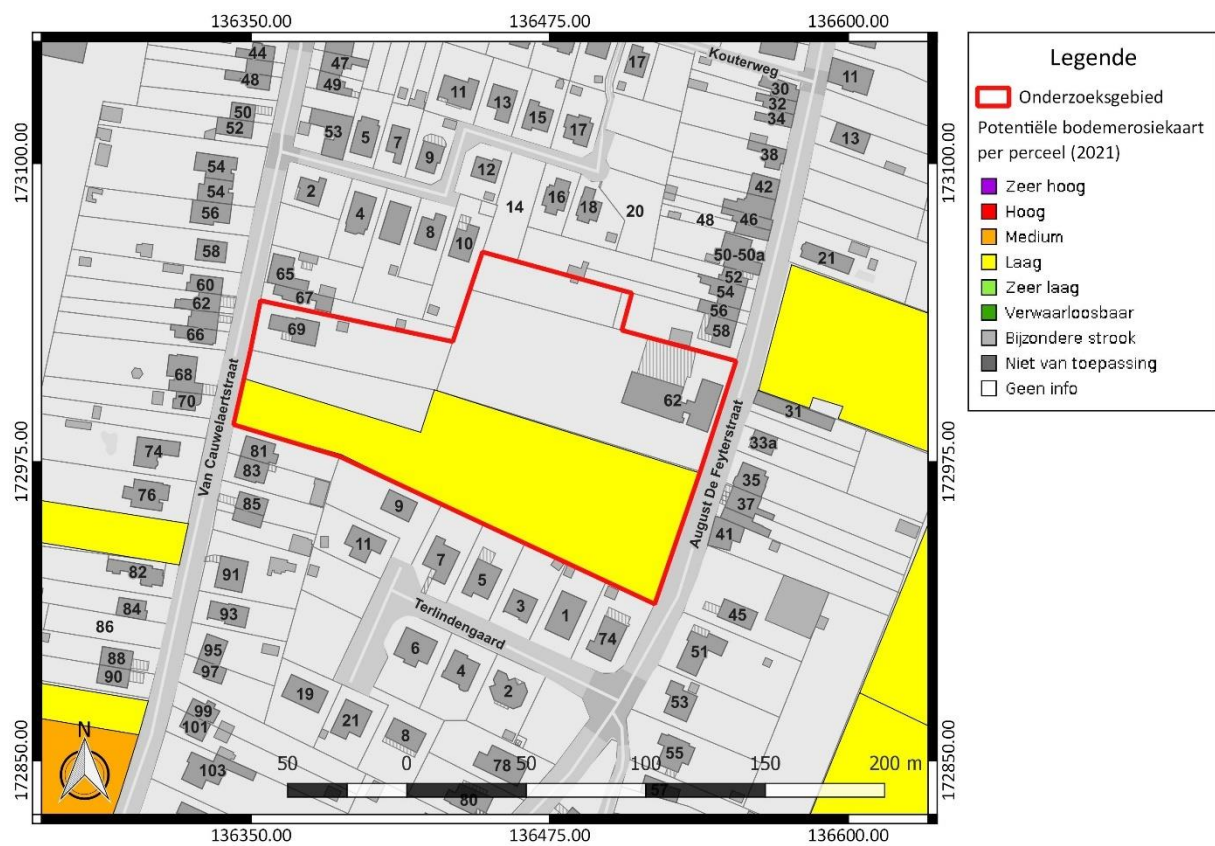

Figuur 14: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De bodemgebruikskaat geeft aan dat het onderzoeksgebied hoofdzakelijk ingenomen wordt door akkerland, gras en struiken. Verder zijn ook bomen, gebouwen en verhardingen te bemerken (Figuur 15). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 7). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied laag (Figuur 16).

Figuur 15: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 16: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Oorspronkelijk bestond de omgeving van Ternat uit woeste, natte gronden die in het noorden overgingen in een grote bosgordel en in het zuiden deel uitmaakten van een vallei- en depressiegebied. De eerste bewoners werden aangetrokken door de vruchtbare vallei en vestigden zich ten noorden en ten westen ervan, in een door bos en heide omsloten gebied. Het toponiem “Ternat” verwijst dan ook naar een bewoningskern op vochtige bodem of “ter natte”.⁸

Ternat viel eertijds onder Wambeek, een gebied dat de huidige gemeenten Wambeek, Ternat en Sint-Katherina-Lombeek omvatte. Wambeek was in 877 eigendom van de Sint-Gertrudisabdij in Nijvel, die toen nog afhing van het bisdom Kamerijk. De parochiekerk van Wambeek werd in 1112 geschonken aan het kapittel van Nijvel, dat er het patronaat van behield tot in 1660. De parochie beschikte eveneens over twee hulpkerken in Ternat en in Sint-Katherina-Lombeek. In 1268 was Ternat reeds een afzonderlijke parochie. Sint-Katharina-Lombeek volgde in 1302.⁹

Omstreeks 1229 was Wambeek in het bezit van de “van Wezemaels”. De jurisdictie werd vanaf dit moment uitgeoefend door schepenen van de heer van Wambeek. Voor burgerlijke zaken werd beroep gedaan op Lennik en werd het recht van Nijvel gevolgd. In de loop van de 14de eeuw werd in Ternat door de plaatselijke heren het slot Kruikenburg (Cruquenborg) gebouwd. Wambeek bleef echter het bestuurlijk centrum met eigen schepenenbanken en een cijnshof. In 1380 vaardigden de schepenen van Wambeek zelfs een dorpskeure uit. In hetzelfde jaar waren de van Wezemaels genoodzaakt hun bezittingen en rechten te Wambeek (inclusief het kasteel Kruikenburg) te verkopen. Die bezittingen kwamen nu in handen van de Brusselse familie “t Serclaes”. In de tweede helft van de 16de eeuw werden de bezittingen overgedragen aan de familie “de Fourneau”, heren van (Sint-Ulriks-) Kapelle. De justitierechten van Wambeek bleven tot op het einde van het ancien régime in handen van het geslacht de Fourneau. De heren van Kruikenburg benoemden de schepenen van Wambeek, Ternat en Lombeek. Pas tijdens de Franse bezetting kregen Ternat, Lombeek en Wambeek een afzonderlijk bestuur. Sinds 1977 zijn de gemeenten Ternat, Sint-Katharina-Lombeek en Wambeek verenigd tot één gemeente.¹⁰

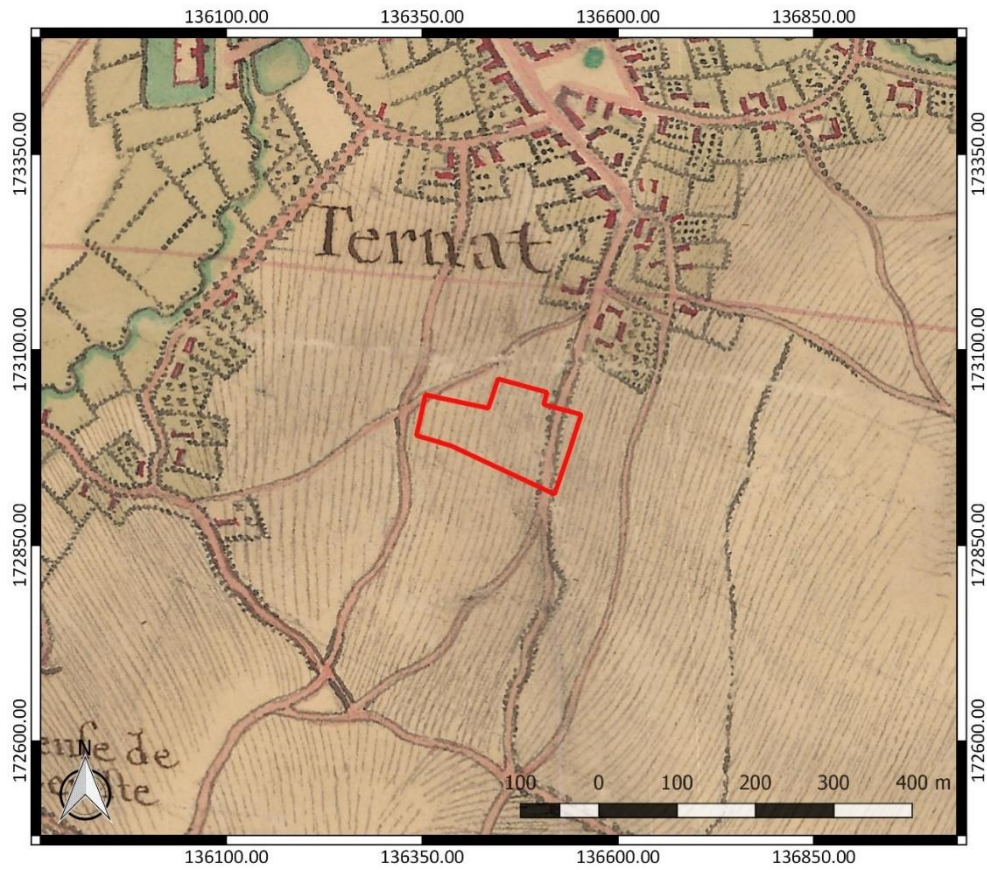
Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 17). Ten oosten en ten westen wordt het terrein al begrensd door wegen. Ten noorden is ook het historische centrum van Ternat te bemerken.

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is opnieuw te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 18). Het terrein wordt nog steeds tussen twee wegen gesitueerd, al is de westelijke weg nu aangegeven als een voetweg. Net ten noordoosten van het terrein is nu ook bebouwing te bemerken.

⁸ Gemeente Ternat: <https://www.ternat.be/geschiedenisvanternat>

⁹ Gemeente Ternat: <https://www.ternat.be/geschiedenisvanternat>

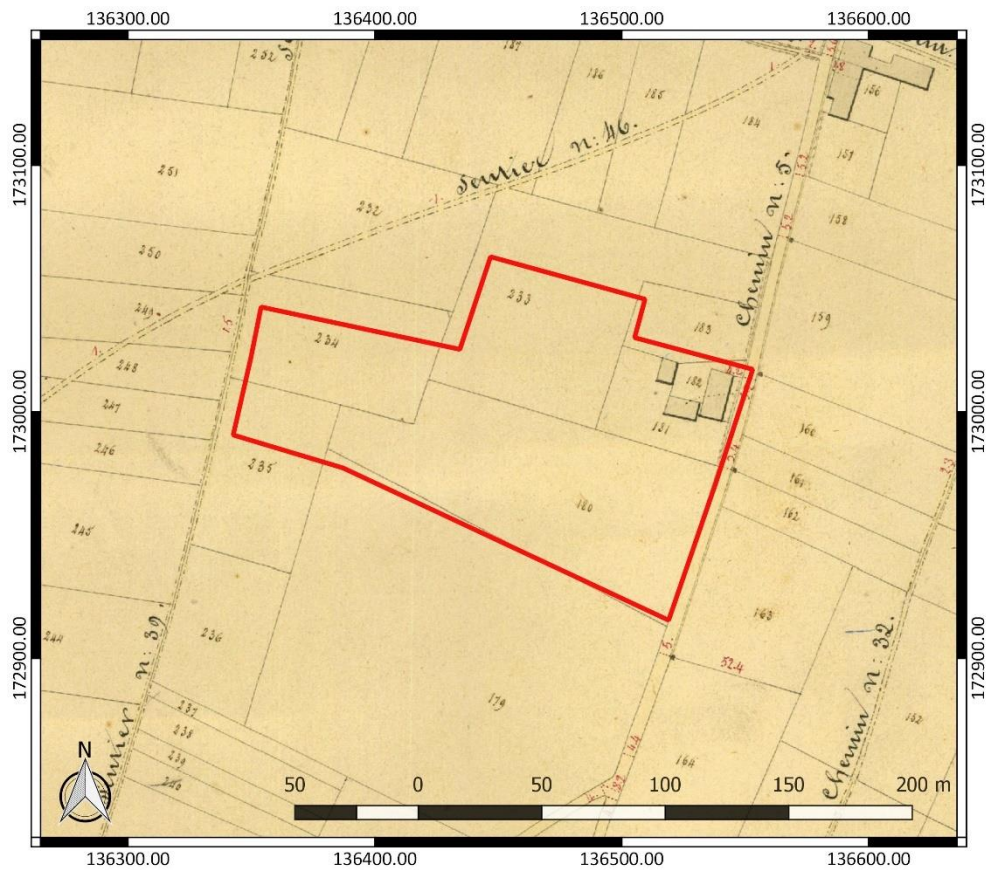
¹⁰ Gemeente Ternat: <https://www.ternat.be/geschiedenisvanternat>

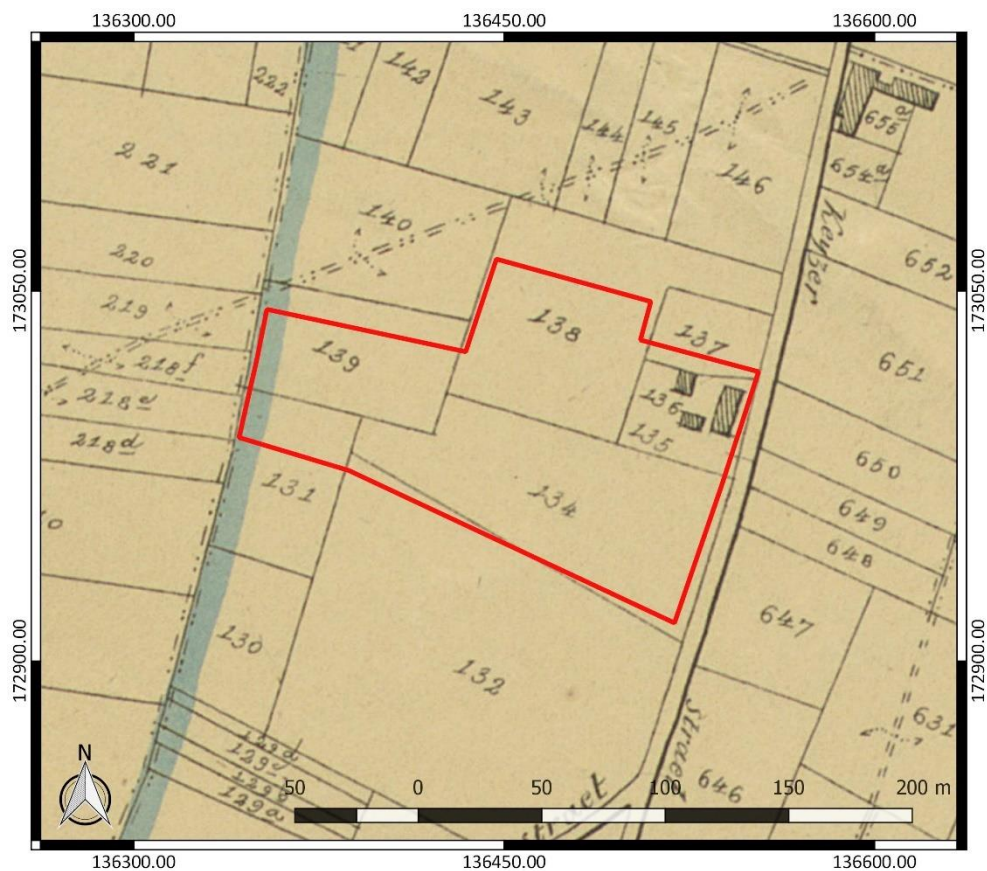
Figuur 17: Villaretkart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 18: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 21: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

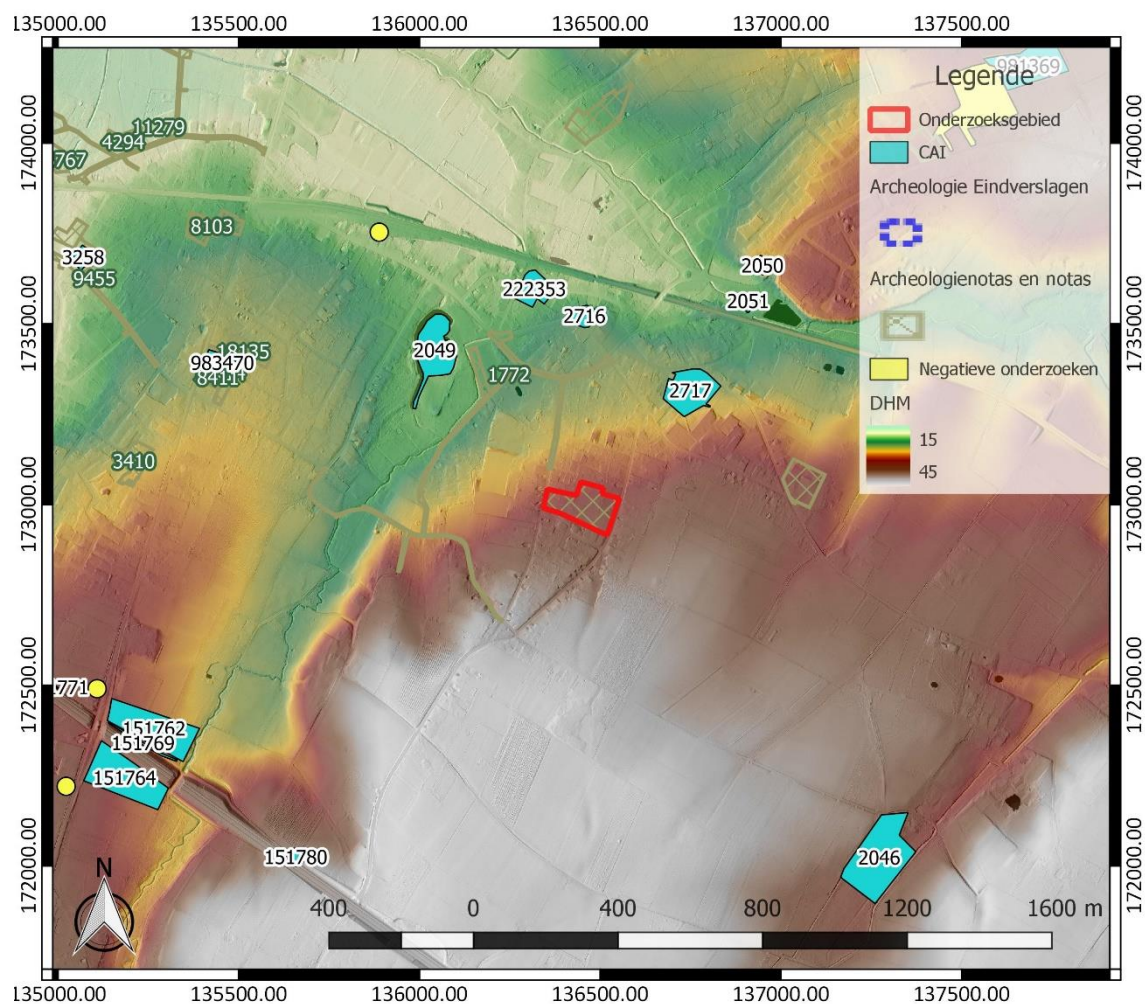
Figuur 22: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is voor het eerst bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. De bebouwing is te situeren in het noordoosten van het terrein (Figuur 19). De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld weer.

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 21) toont dat de bebouwing in het noordoosten van het terrein iets uitgebreid is. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 22) toont voor het eerst ook de bebouwing in het noordwesten van het terrein. Het beeld komt nagenoeg overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 7).

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 23). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 23: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Op korte afstand ten noordoosten van het onderzoeksgebied is het Kasteel de Mot gesitueerd (CAI ID 2717). Het gaat om een feodale mottestructuur met een opper- en een neerhof. Na de sloop van het middeleeuwse herenhuis werd er in 1719 een renaissancekasteel opgetrokken. Tussen 1860 en 1870

werden de grachten gedempt.¹¹ Ook ten zuidoosten was een laatmiddeleeuwse mottestructuur aanwezig (CAI ID 2046).¹²

Ten zuidwesten, ter hoogte van CAI ID 151780, werd lithisch materiaal uit het midden-neolithicum tot de vroege bronstijd gevonden. Het gaat om een geretoucheerde afslag, twee middelgrote afslagschrabbers, een corticaal afslagfragment en een kleine afslag met regelmatig negatieven van débitage.¹³ Op korte afstand van deze vondst, ter hoogte van CAI ID 151762, werd eveneens lithisch materiaal aangetroffen dat gedateerd wordt van het midden-neolithicum tot de vroege bronstijd. Er werd ook aardewerk gevonden uit de bronstijd tot de ijzertijd. De aanwezige paalsporen worden gedateerd in de metaaltijden of de Romeinse tijd.¹⁴ Ten zuidwesten daarvan, ter hoogte van CAI ID 151764, werden gelijkaardige vondsten gedaan. Ook hier werd lithisch materiaal aangetroffen uit het midden-neolithicum tot de vroege bronstijd, maar ook resten van een vuursteenbewerkingsplaats voor de productie van halffabricaten en werktuigen uit het epipaleolithicum tot het vroeg-mesolithicum. Verder zijn er nog sporen van begraving aangetroffen die aan de Romeinse tijd toegeschreven worden.¹⁵

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied is gelegen op de overgang van hoger gelegen gronden naar lager gelegen gronden ter hoogte van beekvalleien ten noorden en ten westen. Gekende archeologische waarden in de omgeving die een gelijkaardige landschappelijke ligging kennen, geven aan dat resten uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse tijd en de middeleeuwen voorkomen. Gelijkaardige resten kunnen mogelijk ook aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied. We kunnen daaruit besluiten dat het terrein archeologisch potentieel kent.

Historische kaarten tonen ons dat het terrein in de 18de eeuw in gebruik was als akkerland en toen ook reeds lang historische wegen gelegen was. In de 19de eeuw zien we voor het eerst bebouwing verschijnen binnen het onderzoeksgebied, in het noordoosten waar vandaag de dag nog steeds bebouwing aanwezig is. In het laatste kwart van de 20ste eeuw verschijnt ook bebouwing in het noordwesten van het terrein. Daarbuiten is het terrein nog steeds deels in gebruik als akkerland en is

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Kasteel de Mot [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2717> (Geraadpleegd op 04-11-2021)

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Ter Lindenhof [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2046> (Geraadpleegd op 04-11-2021)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: km 14,400 (noord) [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/151780> (Geraadpleegd op 04-11-2021)

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Stapelplaats 'Assesteenweg-noord' [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/151762> (Geraadpleegd op 04-11-2021)

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Stapelplaats 'Assesteenweg-zuid' [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/151764> (Geraadpleegd op 04-11-2021)

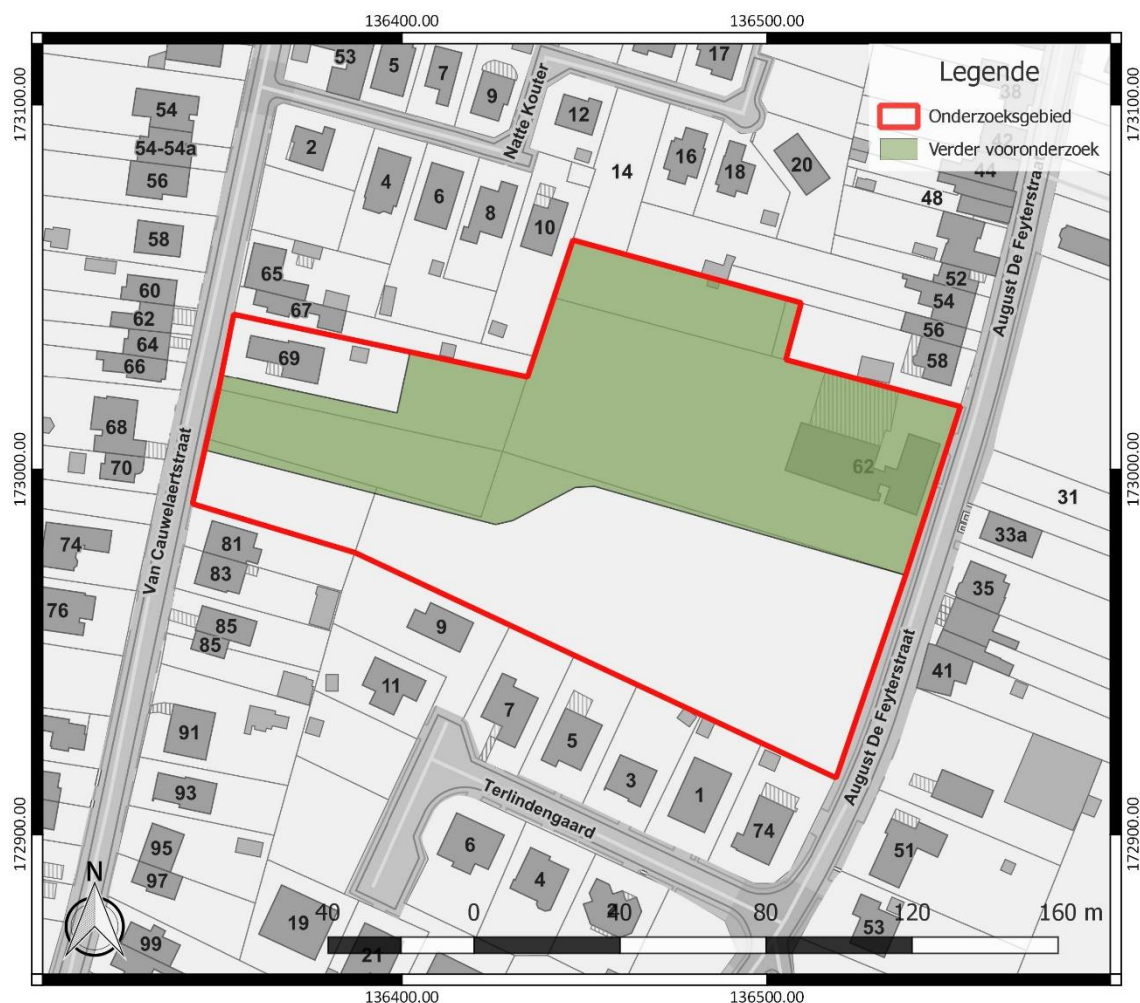
het verder ook voor een groot deel in gebruik als grasland of tuinen. Dit maakt dat we verwachten dat de bewaringstoestand van het bodemarchief goed is. Er zijn alleszins geen grootschalige verstoringen te verwachten op basis van de gereconstrueerde gebruiksgeschiedenis van het terrein.

Wat is de impact van de geplande werken?

In een zone van ca. 9165 m² worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van woningen en de aanleg van wegenis. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringdiepte niet vast. Dit doet besluiten dat binnen een zone van ca. 9165 m² het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Gekende archeologische waarden in de omgeving die een gelijkaardige landschappelijke situering als het onderzoeksgebied kennen, wijzen op de mogelijke aanwezigheid van relevante archeologische resten uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse tijd en de middeleeuwen. De geplande werken betekenen een ernstige bedreiging van het aanwezige bodemarchief in een zone van ca. 9046 m². Gezien het archeologisch potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig in een zone van ca. 9165 m².

Figuur 24: Aanduiding van de zone waar verder vooronderzoek nodig is, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is slechts mogelijk op het deel van het terrein dat in gebruik is als akkerland. We kunnen het archeologisch potentieel van het terrein echter al goed inschatten op basis van gekende archeologische waarden in de omgeving en de onderzoeksmethode dient sowieso nog gevolgd te worden door andere onderzoeksmethodes. Daarom is het kosten-baten efficiënter om meteen over te gaan tot andere onderzoeksmethodes.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Op het terrein wordt een verkaveling en een groepswoningbouw gerealiseerd. Raadpleging van gekende archeologische waarden in de omgeving van het terrein die een gelijkaardige landschappelijke ligging als het onderzoeksgebied kennen, geven aan dat resten aanwezig kunnen zijn uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse tijd en de middeleeuwen. Op basis van de gebruiksgeschiedenis van het terrein zijn geen grootschalige verstoringen te verwachten. In een zone van ca. 9165 m² wordt het bodemarchief bedreigd door de geplande werken. In deze zone wordt gezien het archeologisch potentieel van het terrein verder vooronderzoek nodig geacht om na te gaan of binnen de te onderzoeken zone relevante archeologische waarden aanwezig zijn.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Louis, A., 1957: *Bodemkaart van België: Verklarende tekst bij het kaartblad Asse 87 W*, Gent.

Reyns, N., 2022: *Archeologienota Ternat – August De Feyterstraat*, Bornem (Rapporten All-Archeo bv 1329).

Reyns, N., 2022: *Archeologienota Ternat – August De Feyterstraat*, Bornem (Rapporten All-Archeo bv 1496).

4.2 Websites

Cartesius (2024)

<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2024)

<https://dov.vlaanderen.be/>

Gemeente Ternat (2024)

<https://www.ternat.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2024)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2024)

<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2024)

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2024)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

